

det, og som vi for øvrigt om end i mindre Grad altid have kæmpet imod. Der maa til Bekæmpelse deraf kræves noget ganske andet, nemlig af Menneskene i størst muligt Antal faa Lejlighed til at tage Jorden i Besiddelse, derude, hvor der vinker et sundt og lønnende Erhverv, og hvor der er tilstrækkelig af naturlige Rigdomme til, at mange flere Mennesker end nu kunne leve ved ærligt Arbejde.

Naar man skal ordne denne Sag paa rationel Maade, saaledes som vi kunne gøre det i Øjeblikket, vil det sige, at vi skulle gaa i Lag med saa hurtigt som muligt at ophæve Adelenes vældige Jordprivilegium, der omfatter $\frac{1}{10}$ af al dansk Jord, og dermed gøre Skridt til at give Jorden tilbage til alle Jordens Børn. Kun derved kunne vi aftvinge Jorden det størst mulige Udbytte, hvad nok kan gøres nødvendig i disse Tider, hvor der arbejdes og leves paa Grundlag af Laan og Prioriteter og ofte paa Grundlag af indbildte Værdier. Ganske vist kunne ikke alle blive Agerdyrkere, men den ikke jordbrugende Del af Folket vil ogsaa derigennem i højere Grad komme til at nyde af Jordens Goder, idet Nationalvelstanden vil stige, hvorved ogsaa den enkeltes Velvære, særlig under demokratiske Samfundsformer, ligeledes vilde forbedres.

Loven om Tilvejebringelse af Jord til Landarbejdere skal jo revideres i denne Samling, og Gud skal vide, at den trænger i høj Grad dertil. Maa jeg her bemærke, hvad for øvrigt ofte er sagt her i Salen, at det er alt for dyr Jord, for daarlig og for lidt Jord, disse Arbejdere faa, og i mange Tilfælde er det mere Jordsælgeren, der profiterer af denne Lov, end dem, der i Virkeligheden skulde have Nytte deraf. Under alle Omstændigheder er det i Forhold til Befolkningens Antal og i Betragtning af Vigtigheden af det Spørgsmaal, det her drejer sig om at løse, en meget begrænset Del af Befolkningen, Loven kommer til gode. Naar vi nu skulle revidere den, bør vi da ogsaa ordne det saaledes, at der ikke alene bliver Adgang til Jord for Landarbejdere, men ogsaa for Folk fra Byerne, naar de blot kunne antages at være kvalificerede til at dyrke en Jordlod.

I denne Forbindelse turde det maaske ikke være af Vejen at henlede den højtærede Landbrugsministers Opmærksomhed paa Ønskeligheden af hurtigst mulig at foretage en grundig Undersøgelse af Statshusmændenes hele Stilling. Den kunde jo foretages gennem de stedlige

Kommissioner og f. Eks. ogsaa gennem Distriktsudvalgene for Præmiering af Husmandsbrug. Derigennem kunde erhverves et godt Materiale til Bedømmelse af Lovens Virkninger og til et bedre Overblik over hele denne Sag.

Men jeg vil gentage, at Spørgsmaalet om Jordens Fordeling løses ikke saaledes, at det virkelig kan mærkes, uden gennem den Omordning af Len og Stamhuse og Fideikommisser, som Grundlovens §§ 92 og 93 forudsatte. Jeg har i forrige Samling udførligt gjort Rede for denne Sag, og det er selvfølgelig ikke min Mening her at komme tilbage til Enkelthederne. Jeg vil kun ganske kort hævde, at hele det bestaaende Forhold med Adelenes Godser i Virkeligheden — og i saa Henseende kan jeg henvise til mine Udtalelser i forrige Samling — trodser al sund Fornuft og al Tale om Lighed og Udvikling. Der er Godser, hvor al Udvikling staar fuldstændig stille, og hvor det er umuligt at opdrive en Plet Jord, fordi al Jord er baandlagt til Fordel for Godsejeren. Hvad mere er, der er Godser, som oven i Købet besiddes af Udlændinge, og hvor man med Villie lader Fæstegaardene forfalde, hvor intet Fæstebrev bliver fornyet, og hvor man i Tidens Løb har lagt hele Landsbyer øde, hvorefter den paagældende Jord er inddragen til Græsgange eller store Vildtparker, hvor Naadigherren saa et Par Gange om Aaret kan tilfredsstille sin Passion for Jagten.

Nu bebuder den højtærede Regering, at den vil forelægge et Lovforslag om Fæstevæsenet, og det kan jo være godt nok. Jeg tvivler ikke om, at de Herrer Lensbesiddere ogsaa nu som tidligere med nogenlunde Sindsro ville gaa med til at sælge væk af Fæstejorden, saaledes at de til Gengæld kunne faa nogle flere Kontanter at raade over. Bønderne have jo ogsaa i tidligere Tider faaet Lov til i dyre Domme at købe deres Fædres Jord tilbage. Jeg siger i dyre Domme, fordi man overalt ser, at Adelenes Griskhed, ogsaa her i Landet, ingen Grænser kender.

Men med Hensyn til denne af Regeringen bebudede Lov om Fæstevæsenet vil jeg sige, at det er ikke alene en Frigørelse, det vil sige en virkelig og varig Frigørelse af Fæstejorden, som det drejer sig om, men det maa ogsaa forlanges, at der røres ved selve Herregaardsmarken og Fideikommisskapitalen, som hører til de paagældende Godser, saaledes at Samfundet faar Hals- og Haandsret, hvor nu ca. 70 store Jordfyrster regere over 350,000